

Biodiverziteta – umetnost življenja

Konec avgusta 2022 se je zaključil projekt »LIFE NATURAVIVA, Biodiverziteta — umetnost življenja«, katerega glavni cilj je bil ozaveščanje javnosti o biotski raznovrstnosti. Petletni projekt je potekal pod vodstvom Nacionalnega inštituta za biologijo, vanj pa je bilo vključenih še devet partnerjev.

doc. dr. Danilo Bevk, Nacionalni inštitut za biologijo (danilo.bevk@nib.si)

Biodiverziteta (tudi biotska pestrost/raznolikost/raznovrstnost) je pestrost življenja na Zemlji od bakterij in gliv do rastlin in živali. Nastala je v milijardah let razvoja živih bitij. Pomembna značilnost biotske raznovrstnosti je izjemna povezanost organizmov, ki sami ne bi mogli preživeti, skupaj pa sestavljajo edinstven preplet, ki odločilno vpliva na razmere na našem planetu. Zemlja, kot jo poznamo danes, je v veliki meri ravno rezultat delovanja biotske pestrosti.

Biodiverziteta zagotavlja številne ekosistemske storitve. To so brezplačne storitve narave, ki se jih največkrat niti ne zavedamo, tako samoumevne so nam. Rastline proizvajajo kisik in skupaj z vodnimi organizmi čistijo vodo. Gozdovi, mejice in obvodno rastje preprečujejo erozijo, poplave in suše. Talni organizmi so ključni za rodovitnost tal. Opraševalci oprašujejo sadje in druge rastline.

Nedavno so odmevali rezultati raziskave, ki je pokazala hitro izginjanje žuželk. Izumrtje grozi kar 40 odstotkom vrst, število žuželk pa se vsako leto zmanjša za 2,5 %. Najbolj ogroženi so metulji, divje čebele, hrošči in vodne žuželke, npr. kačji pastirji. Da žuželke res izginjajo, je lahko opazil že vsak malo starejši voznik avtomobila. Vetrobranska stekla so namreč danes veliko čistejša, kot so bila pred desetletji, kar je ena redkih koristi izginjanja žuželk. So namreč ključne za delovanje ekosistemov.

Že če se omejimo samo na opraševalce, najbrž ni težko razumeti, da izginjanje žuželk ni nepomembno. Brez opraševalcev ni prehranske varnosti. Hrane že danes primanjkuje, zaradi naraščanja števila ljudi pa jo bomo v prihodnosti potrebovali še več. Hrana bo zato vedno bolj strateška dobrina, kmetijstvo in samooskrba pa vse pomembnejša. Kmetijstva ni brez rodovitne zemlje, te pa ne brez kroženja snovi, kjer spet pomembno vlogo igrajo žuželke. Brez njih torej ne gre.

Z manjšanjem biodiverzitete se torej zmanjšujeta obseg in kakovost ekosistemskih storitev. Najvidnejše posledice v kmetijstvu so zmanjšana rodovitnost tal, slabša odpornost proti suši, nezadostno opraševanje in prenamnožitev organizmov, ki v kmetijstvu povzročajo škodo zaradi porušenega ravnovesja v naravi. Vse to zahteva vedno več gnojenja, namakanja, zatiranja

škodljivcev in bolezni, kar večja stroške pridelavi in še bolj kviri okolje.

Prvi pogoj za varovanje česar koli je vsaj osnovno poznavanje in razumevanje težave. Projekt LIFE NATURAVIVA je bil namenjen ravno obveščanju javnosti o pomenu, ogroženosti in varovanju biotske raznovrstnosti.

Pomemben del biodiverzitete so opraševalci, zato je bil del projektnih dejavnosti namenjen ravno njim. Omejiti se moram le na najpomembnejše. V Botaničnem vrtu Univerze v Ljubljani smo opraševalcem posvetili posebno učno pot, pripravili zgibanko o zeleni infrastrukturi (s poudarkom na pomenu avtohtonih medovitih rastlin) in razdelili 1800 medovitih rastlin in vrečk senenega drobirja, pridobljenega na pisanem travniku. Pomen za opraševalce je bil tudi pomembno merilo na natečaju za biodiverziteti prijazen vrt. V različnih kategorijah smo skupaj prejeli 34 prijav in podelili devet priznanj.

V Grm Novo mesto – centru biotehnike in turizma smo opraševalce predstavili v okviru učne poti na temo kmetijstva in biotske raznovrstnosti ter usposabljanja za srednješolske učitelje. V sodelovanju s Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenije pa smo organizirali celodnevno usposabljanje za kmetijsko svetovalno službo. Udeležilo se ga je več kot 80 kmetijskih svetovalcev. Širši krog kmetov smo poskušali nagovoriti s tremi posebnimi prilogami glasila *Zelena dežela*, ki so izšle vsaka v nakladi 94.000 izvodov. Biodiverziteta s poudarkom na opraševalcih je bila tudi ena od tem na kvizu Mladi in kmetijstvo 2021.

Priredili smo tudi več kot 50 predavanj o čmrljih in čebelah samotarkah, več kot 20 otroških delavnic izdelave gnezdilnic za čebele samotarke in natisnili 1000 plakatov o divjih čebelah. Veliko pozornosti smo namenili tudi varovanju pisanih cvetočih travnikov, ki